

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Поповича Олексія Анатолійовича

«ОУН і УПА в політиці пам'яті та свідомості населення України (2005–2014)», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Обрана дисертантом тема є актуальною. Вона представляє значний інтерес не лише для науковців, але й для широкого загалу. Безумовно, дослідження політики формування історичної пам'яті, створення пантеону Героїв України набувають надзвичайної гостроти, насамперед в умовах збройного конфлікту на Сході України. Щоденні бойові втрати, гибель героїв сьогодення, вимагають належного вшанування й до воїнів минулого, полеглих за Україну. Критичний аналіз набутого у період 2005–2014 років досвіду з всебічним урахуванням як його здобутків, так і прорахунків створює умови для вироблення конкретних науково-практичних рекомендацій щодо подальшого державного будівництва, відновлення історичної справедливості та консолідації суспільства України.

У цьому контексті переконливим є визначення мети і завдань дослідження. Ознайомлення з основним змістом дисертації дозволяє зробити висновок, що з поставленими завданнями дисертант справився успішно. Методологічні засади дослідження доцільні, виправдані й продуктивні. В основу теоретико-методологічної бази дисертації покладено принципи історизму та об'єктивності. Теоретичні принципи цілком слушно було реалізовано за допомогою комплексного поєднання ряду загальнонаукових, міждисциплінарних та спеціально-історичних методів, що надало можливість висвітлити проблему комплексно, отримати результати, які містять наукову новизну та мають практичну цінність. Мова дослідника є методологічно насиченою і функціональною.

Структура дисертації логічна і зважена, повністю відповідає меті і

завданням дослідження. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку джерел та літератури та авторських додатків. Загальний обсяг дисертації становить 266 сторінок, з яких 182 – основний текст. Список використаних джерел і літератури, оформлений згідно вимог МОН України, є широким і різноманітним (майже 700 позицій), що свідчить про комплексний підхід автора до розробки дослідження.

Основні розділи роботи засвідчують, що Олексій Попович продемонстрував відповідальний та виважений підхід до розкриття теми. У першому розділі проаналізовано джерельну базу дисертації, стан наукової розробки проблеми та охарактеризовано теоретико-методологічні засади. Сконцентровано увагу на тому, що дослідження базується на різних методиках з активним залученням наукового апарату суміжних гуманітарних дисциплін: соціології, політології тощо.

Другий розділ присвячено державній та приватній стратегії впровадження пам'яті про ОУН та УПА в українському суспільстві 2005–2014 років. Достатньо уваги приділено здійсненню комеморативних акцій Президентами України В. Ющенком та В. Януковичем. Не викладає заперечень висновок автора, що діяльність щодо вшанування пам'яті про звитягу українського підпілля не стала визначальною в роботі органів влади в східних та південних областях держави (с. 83). А також і те, що доволі часто пам'ятники, присвячені українським підпільникам, хоча й відзначаються глибоким ідейно-філософським змістом, втім, іноді мають доволі низьку художню вартість та якість (с. 88), що у негативному сенсі впливає на їх сприйняття громадянами.

У третьому розділі проаналізовано роль ЗМІ у висвітленні питань, пов'язаних із визвольним рухом середини ХХ ст. Автор цілком слушно та об'єктивно наголошує на тому, що різновекторні політики пам'яті В. Ющенка та В. Януковича абсолютно не сприяли системному формуванню національної свідомості населення (с. 118).

Четвертий розділ присвячений аналізу навчально-освітньої літератури з

проблематики діяльності українського підпілля. Доведено, що, безперечно, непослідовна державна політика, взаємовиключні, діаметрально протилежні оцінки українського визвольного руху призвели подекуди до фрагментарної подачі інформації, використання ще радянської термінології та пропагандистських кліше, неузгодженості у використанні історичних термінів тощо (с. 181–182). Дуже добре, що автор не лише досліджує недоліки наукового висвітлення інформації щодо ОУН-УПА у підручниках, але й висуває свої пропозиції щодо шляхів і можливостей суттєвого покращення викладення матеріалу (с. 155, с. 188).

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Наукова цінність роботи полягає у тому, що зроблені у ній висновки сприятимуть підготовці узагальнюючих праць та спеціальних робіт з історії України ХХ – початку ХХІ ст., підготовці спеціальних курсів для студентів, лекційної роботи. Практична цінність роботи також полягає в тому, що результати дослідження та висновки можуть бути використаними вченими, політиками, господарниками, органами державної влади та місцевого самоврядування для вироблення державної політики щодо впровадження історичного наратива про український визвольний рух середини ХХ ст.

Позитивним моментом є те, що дослідження пройшло належну апробацію на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях. За його матеріалами опубліковано шість наукових робіт, в яких висвітлено як загальну концепцію дисертації, так і окремі її положення та специфічні питання. З них чотири статті надруковано у фахових виданнях України, одна – у закордонному науковому збірнику.

Дисертаційна робота загалом справляє позитивне враження, але хотілося б підкреслити низку зауважень та висловити певні побажання:

1. У підрозділі 3.1. автор згадує лише один художній фільм, присвячений тематиці українського визвольного руху. На нашу думку, дисертація значно виграла б за рахунок розширеного аналізу інших тематичних стрічок: «Нескорений», «Залізна сотня» тощо.

2. Авторські додатки можна було б значно розширити та доповнити. Приміром, підрозділ 2.2., присвячений увічненню пам'яті про ОУН та УПА в пам'ятниках, похованнях і меморіальних комплексах, варто було б проілюструвати інформативними фотографіями.
3. Історія – наука, першочергово, про людину і заради людини. Місце і доля особистості в історичній ретроспективі цікавлять вчених. У підрозділі 2.2. автор згадує «війну пам'ятників», доречним було б також згадати прізвища активістів, які з власної ініціативи започатковували процес декомунізації в Україні, а також і отримані ними покарання.
4. Дискусійним виглядає висновок автора на с. 185: «Екстенсивність впровадження історичного наратива про літопис ОУН та УПА в українське суспільство здійснювалася без належного науково-історичного та юридичного супроводу, суспільного обговорення при державній і регіональній підтримці радянської версії трактування Другої світової війни». На нашу думку, проблема значно серйозніша. І полягає вона у тому, що системна політика декомунізації, подолання наслідків тоталітарного, антилюдського і антиукраїнського режиму, запізнилася в Україні на десятиліття, що майже не турбувало попередніх керівників держави. Тож важко звинувачувати третього Президента країни у тому, що на 14 році незалежності України (!) значна частина українського політикуму на місцевому і на загальнонаціональному рівнях жила й агресивно впроваджувала у суспільство (через контрольовані ЗМІ, профінансовані політичні партії тощо) міфологеми, сформовані ще за часів сталінської пропаганди.
5. У дисертації є окремі огріхи та недоліки стилістичного і редакційного характеру: на с. 57, 65, 68, 123 тощо.

Однак висловлені зауваження та побажання, як і названі упущення, носять частковий характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Дисертація «ОУН і УПА в політиці пам'яті та свідомості населення України (2005–2014)», є цілком оригінальною завершеною працею. Роботу виконано на належному науково-теоретичному рівні, основні її положення і

результати вирішують поставлене завдання, що має суттєве значення для подальшої розробки зазначеної та суміжної проблематики і може знайти застосування у практичній діяльності органів державної влади, у науковій та викладацькій діяльності вищих навчальних закладів. Все вище зазначене дозволяє зробити висновок, що дослідження Поповича Олексія Анатолійовича відповідає вимогам ДАК МОН України, містить нове розв'язання важливої наукової проблеми, а його автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

Завідувач кафедри менеджменту мистецтва

Львівської національної академії мистецтв,

доктор історичних наук, доцент

Нікітенко К.В.

ЛНАМ.	
Підпис завіряю	<i>Нікітенко</i>
Начальник ВК	<i>Криш</i>
"_____" 20__ р.	